

საქართველოს სისხლის სამართლის სისტემის გობიერთი ლოგიკური პრობლემა

გიორგი თოდრია

პროფესორი

ივ. ჭავჭავაძის თსუ-ს თ.წერეთლის სახელმწიფო
და სამართლის ინსტიტუტი, სამართლის მეცნიერთა
კავშირის წევრი

საკვანძო სიტყვები: სამართალი, სახელმწიფო,
საზოგადოება

საქართველოს სისხლის სამართლის სისტემის გობიერთი ლოგიკური პრობლემა

1999 წლის 22 ივლისს საქართველოს პარლამენტმა მიიღო ახალი სისხლის სამართლის კოდექსი. ამ ნორმატიულ აქტში რამდენადმე ასახვა ჰპოვა გერმანული დოქტრინის იდეებმა. ამ იდეის რეალიზაციის უშუალო შედეგს წარმოადგენს საქართველოს სსკ მე-7 მუხლი, რომლის თანახმადაც სისხლის სამართლის პასუხისმგებლობის საფუძველს წარმოადგენს დანაშაული, ე. ი. სისხლის სამართლის კოდექსით გათვალისწინებული მართლსაწინააღმდეგო და ბრალეული ქმედება. გერმანულ სისხლის სამართლის კანონმდებლობაში „დანაშაულის“ მოცემული განსაზღვრება არაა. იგი დომინირებს მხოლოდ დოქტრინალურ განსაზღვრებებში. მაგრამ გერმანული კანონმდებლობისაგან განსხვავებით, საქართველოს პარ-

ლაშქრმა გერმანული მეცნიერების მიერ განვითარებული დანაშაულის დოქტრინალური განსაზღვრება აიყვანა დანაშაულის ცნების რანგში და განსაზღვრა იგი საქართველოს სსკ მე-7 მუხლში. ამ მიმართულებით არსებითად შეიცვალა დანაშაულის ნიშნების ინტერპრეტაცია. ყოველივე ამან რიგი ლოგიკური პრობლემა წარმოშვა, რომელიც ვლინდება გერმანიის სისხლის სამართლის დოქტრინაში და, შესაბამისად, საქართველოს სისხლის სამართლის სისტემაში.

დანაშაულის მოძღვრების ლოგიკური პრობლემები

ქმედების შემადგენლობა გაიგება, როგორც დანაშაულის პირველი ნიშანი. მსჯელობენ შემდეგნაირად: მაგალითად, ა-მ მოკლა ბ. მოცემულ შემთხვევაში გვაქვს ქმედების (და არა დანაშაულის) შემადგენლობა, მაგრამ ჯერ არაა დადგენილი ქმედების მართალწინააღმდეგობა. ა ხომ შეიძლება მოქმედებდეს, როგორც აუცილებელი მოგერიების მდგომარეობაში მყოფი.

მსგავს სიტუაციებში, როცა ლაპარაკობენ ქმედების შემადგენლობაზე, მხედველობაში აქვთ მოცემული დელიქტისა და დანაშაულის ობიექტური მხარის მსგავსება. აქ კვლავ ძნელია ვილაპარაკოთ დანაშაულის ცნებაზე, იგი ჯერ არაა დასრულებული. „X“ შემადგენლობის ცნებასთან ჩვენ გვექნება საქმე, თუ დამტკიცდება, რომ პირი არ მოქმედებდა აუცილებელი მოგერიების მდგომარეობაში, არამედ სურდა ჩაედინა მკვლელობა. მაგრამ აქ უკვე ერთვება ქმედების სუბიექტური მხარე. მაშასადამე, უიმისოდ არ შეგვიძლია ვილაპარაკოთ „X“ შემადგენლობის შესახებ. ქმედების შემადგენლობის ცნებასთან ჩვენ გვექნება საქმე, როცა სახეზეა ქმედების როგორც ობიექტური, ისე სუბიექტური ასპექტი. მაგრამ, თუ ორივე ეს ასპექტი დადგენილია, ასეთ შემთხვევაში საქმე გვაქვს დანაშაულის (X)

და არა ქმედების შემადგენლობასთან, ანუ სასესებით განსაკუთრებულ მოვლენასთან.

ტერმინი „შემადგენლობა“ გამოიყენება ორჯერ სისხლის სამართლის პასუხისმგებლობის დასაბუთებისას, რაც აკრძალულია ფორმალური ლოგიკის წესებით. დასაწყისში კატეგორია „ქმედების შემადგენლობა“ არასრულად ასახავს ობიექტურ რეალობას, რადგანაც იგი ჯერ არაა დასრულებული, ანუ არ მომნიშვნელოა დანაშაულის ცნებამდე. მაშასადამე, ფორმალურ-ლოგიკური თვალსაზრისით, „ქმედების შემადგენლობა“ არ აკმაყოფილებს ცნების წარმოქმნის ლოგიკურ მოთხოვნებს: იგი მეტისმეტად ვიწროა, უფრო მეტიც, არ არის მკაცრად მეცნიერული მიდგომა ტერმინების გამოყენების თვალსაზრისით. მეორე მნიშვნელობით ეს ტერმინი ფიგურირებს, როცა დადგენილია შემადგენლობის ობიექტური და სუბიექტური ელემენტები.

მართალწინააღმდეგობა ცხადდება დანაშაულის მეორე ნიშნად. მოცემულ შემთხვევაში მსჯელობენ შემდეგნაირად: ჩვეულებრივ, ასრულებს რა ქმედების შემადგენლობას, პირი ამავე დროს სჩადის მართალსაწინააღმდეგო აქტს. ამრიგად, ქმედების შემადგენლობისადმი შესაბამისობა ახდენს მართალწინააღმდეგობის ინდუცირებას და მის შემონიშნებას მიმართავენ გამონაკლისის წესით.

მართალწინააღმდეგობა გაიგება, როგორც სამართლის და ზნეობის იმ ნორმების მიმართ წინააღმდეგობა, რომლებიც იმყოფებიან სისხლის სამართლის ფარგლებს გარეთ. მაგრამ ადგილი აქვს შემთხვევებს, როცა სრულდება ქმედების შემადგენლობა, მაგრამ იგი მართალსაწინააღმდეგო არ არის. მაგალითად, თუ პირი მოქმედებს აუცილებელი მოგერიების ან კიდევ უკიდურესი აუცილებლობის მდგომარეობაში და ა. შ. ასეთ შემთხვევაში, როგორც მსჯელობს იურისტ-ნორმატივისტი, ადგილი აქვს გარემოებებს, რომლებიც გამორიცხავენ მართალწინააღმდეგობას. ამრიგად, მივდევთ რა ფორმალური ლოგიკის კანონებს, ჩვენ

ვლებულობთ ორ კონტრადიქტორულ მსჯელობას: კატეგორიაში „ქმედების შემადგენლობა“ სურთ მოიაზრონ მოვლენა დადებითი ნიშნებით, ხოლო კატეგორიაში „მართლწინააღმდეგობა“ – მოვლენა უარყოფითი ნიშნებით. ამ შემთხვევაში პრედიკატი „მართლწინააღმდეგობა“ (თუ მხედველობაში აქვთ გარემოებები, რომლებიც გამორიცხავენ მართლწინააღმდეგობას) განეკუთვნება რაღაც სხვას, მაგრამ არა დანაშაულს. ხომ არ შეუძლიათ მართლწინააღმდეგობის გამომრიცხავ გარემოებებს იყვნენ თავსებადი ქმედების „შემადგენლობასთან“, რომელიც მოიაზრება, როგორც მართლწინააღმდეგო მოვლენა.

შემდეგ, კატეგორიაში „მართლწინააღმდეგობა“ მოიაზრება სხვადასხვა ერთეული მოვლენა – სამართალი და კულტურა. აქ ადგილი აქვს ლოგიკურ შეცდომას გაყოფაში, რამეთუ გაყოფის საფუძველი ერთი და იგივე არაა, ანუ ადგილი აქვს გაყოფას მრავალი საფუძვლის მიხედვით. ჯერ ერთი, იმიტომ, რომ სისხლის სამართალი არ მოიაზრება, როგორც სამართლის განსაკუთრებული ნაწილი, იგი გამიჯნულია სამართლის ყველა დანარჩენი დარგებისაგან. როგორც მიიჩნევენ, სისხლის სამართალი იცავს, ხოლო სამართლის დანარჩენი დარგების ნორმები არეგულირებენ. მეორეც, სამართალი არსებობს საზოგადოებაში სწორედ იმიტომ, რომ მოსახლეობის სხვადასხვა ფენის კულტურები და სახელმწიფოს მოთხოვნა არათავსებადია და ამ წინააღმდეგობის გამო სახელმწიფო მოითხოვს ძალისმიერ სტანდარტიზაციას, სხვადასხვა კულტურის საერთო მნიშვნელის ქვეშ გაერთიანებას. უკვე ამის გამო სამართალს და კულტურას არ შეიძლება ჰქონდეთ ე. წ. გვაროვნული ცნება „მართლზომიერების“ ცნების სახით.

ამრიგად, თუ კატეგორიას „ქმედების შემადგენლობა“ არ ძალუძს ასახოს ობიექტური რეალობა, რადგანაც, ლოგიკის ენით თუ ვიტყვი, მისი აღმწერი აბსტრაქცია ჯერ კიდევ არ დამთავრებულ, ანუ არ მომწიფებულა დანაშაულის ცნებამდე, კატეგორია „მართლწინააღმდეგობა“ სა-

ერთოდ გამოტანილია დანაშაულის ცნების ფარგლებიდან. სხვა სიტყვებით თუ ვიტყვი, „მართლწინააღმდეგობის“ ცნების მოცულობას წარმოადგენენ მოვლენები, რომლებიც არ განეკუთვნებიან დანაშაულის სფეროს.

ბრალი ცხადდება ქმედების (დანაშაულის) მესამე ნიშნად. ხანგრძლივი კამათის შედეგად იურისტთა ნაწილი მიდის იმ დასკვნამდე, რომ ბრალი არის გაკიცხვა. კორექტულობის დაცვით დავაზუსტებთ მოცემულ აზრს: ტერმინით „ბრალი“ აღინიშნება გაკიცხვა, ე. ი. ტერმინ „ბრალის“ მნიშვნელობით გამოდის გაკიცხვა. ხოლო იურისტთა მეორე ნაწილს კი მიაჩნია, რომ ბრალი არის დამნაშავის დამოკიდებულება საკუთარი თავისადმი¹. აქ ორივე შემთხვევაში დარღვეულია მსჯელობის ეკვივალენტურობის პრინციპი.

თუ გაკიცხვა არის აქტი, რომელსაც ახორციელებს სასამართლო, მაშინ იბადება კითხვა: წარმოადგენს თუ არა სასამართლოს გადანყვეტილება დანაშაულის ნიშანს? აქ საჭიროა გავიხსენოთ ცნობილი ქიმიკოსის დ. მენდელეევის მთავარი ლოგიკური კითხვა, რომელიც მან დასვა ცნების „დაუშლელი ელემენტის“ მიმართ: რას ნიშნავს ელემენტის „დაუშლელი“? ლაპარაკია ქიმიურ საშუალებებზე, რომლებსაც არ ძალუძთ დაშალონ ელემენტი, ანუ ლაპარაკია ელემენტის თვითთვისებაზე? ამით ანალოგია სრულდება. დავუბრუნდეთ სისხლის სამართალს და დავსვათ კითხვა: განეკუთვნება თუ არა დანაშაულს დანაშაულის შეფასების ხერხი, თუ საქმე გვაქვს განსხვავებულ მოვლენასთან? ცხადია, რომ დანაშაულის შეფასების ხერხი მოითხოვს სხვანაირ ლოგიკურ დახასიათებას, რაც არ განეკუთვნება დანაშაულს. ხატოვნად რომ ვთქვათ, რას ფიქრობს მოსამართლე და რას ფიქრობს დამნაშავე – ეს სულაც არ არის ერთი და იგივე.

დამნაშავის დამოკიდებულება საკუთარი თავისადმი – ეს არაა ლოგიკური პრობლემის გადანყვეტა, რამეთუ ჩვენ საქმე

1 აღნიშნული მიდგომის განხილვა იხ: კულტალია ლ., 2000. ბრალი სისხლის სამართალში. თბილისი, თსუ, 2000, გვ. 258-264. (GEO); ნაჭყებია გ., 2011. სისხლის სამართალი (ზოგადი ნაწილი). თბ., გვ. 327-340.

გვაქვს მსჯელობის ეკვივალენტურობის პრინციპის დარღვევის სხვა ფორმასთან. ჯერ ერთი, იმიტომ რომ, ნაწილობრივ ეს საკითხი წყდება დანაშაულის სუბიექტური მხარის ანალიზისას. მეორეც, იმიტომ რომ თვით ნორმატიული თეორიის მომხრეებს გაუფრთხილებლობა და მართლწინააღმდეგობის შეგნება გამოაქვთ ბრალის არეში, ე. ი. მოსამართლის და არა დამნაშავის მსჯელობის არეში. დაბოლოს, თვით ბრალის კატეგორია, რომელსაც აგებენ ნორმატივისტები, სულაც არ განეკუთვნება დანაშაულის მოძღვრებას. ბევრი საკითხი, რომლებიც ეხება შემსრულებელს, შერაცხადობის კრიტერიუმს, მართლწინააღმდეგობის შეგნებას, შეცდომას, საპატიებელ გარემოებებს და ა. შ., მიაკუთვნებენ გაკიცხვის (ბრალის) და არა დანაშაულის მოძღვრებას. ამიტომ მისწრაფება, განისაზღვროს „ბრალი“ დანაშაულის მესამე ნიშნის სახით, წინააღმდეგობაშია იმ ამოცანასთან, რომლის გადასაწყვეტად ადგენენ „ბრალი“-ს კატეგორიას დანაშაულის ნიშნის სახით.

ამრიგად, „მართლწინააღმდეგობის“ კატეგორიასთან ერთად „ბრალის“ კატეგორია ასევე გამოტანილია დანაშაულის ცნების ფარგლებს გარეთ.

ანალიზის გაურთულებლად შევნიშნავთ, რომ დანაშაულის ნიშნების შესახებ საკითხის ნეოკანტიანური განმარტება ჩიხში შევიდა. დანაშაულის განსაზღვრება ისეთი ნიშნების მეშვეობით, როგორებიცაა: ქმედების შემადგენლობა, მართლწინააღმდეგობა და ბრალი, იძლევა ფრიად ბუნდოვან წარმოდგენას სისხლის სამართლის პასუხისმგებლობის საფუძვლის შესახებ. ფორმალურ-ლოგიკური თვალსაზრისით, კატეგორია „ქმედების შემადგენლობა“ არის მეტისმეტად ვიწრო. კატეგორიები „მართლწინააღმდეგობა“ და „ბრალი“ კი საერთოდაა გამოტანილი დანაშაულის გაგების ფარგლებს გარეთ.

მკითხველს გავახსენებთ, რომ ნეოკანტიანური განმარტების თანახმად, შემეცნების ობიექტი ობიექტურად არ არსებობს და იქმნება გამოცდილებით. გამოდის,

რომ დანაშაულს ობიექტური ნიშნები არ გააჩნია. ადვილი შესამჩნევია მხოლოდ ის, რომ დანაშაული წარმოადგენს კანონით გათვალისწინებულ ქმედებას (გფრ-ს სსკ, §12). გამოცდილებას, რომელშიც იქმნება დანაშაულის ცნება, წარმოადგენს განაჩენის აგების პროცესი. სწორედ მისი თვალსაზრისით მნიშვნელოვანია ქმედების შემადგენლობა, მართლწინააღმდეგობა და ბრალი (საქართველოს სსკ, მე-7 მუხლი). გააჩნია თუ არა დანაშაულს ობიექტური ნიშნები? – კითხვა, რომელიც არსებობს ამ მიდგომის მიღმა. ასეთია ნეოკანტიანური მიდგომის არსი სისხლის სამართალში.

გზადაგზა შევნიშნავთ, რომ ბევრ პოსტსაბჭოთა რესპუბლიკაში აქამდეა შენარჩუნებული საბჭოთა დოქტრინის რუდიმენტი იმ დანაშაულის „საზოგადოებრივი საშიშროების“ კატეგორიის სახით, რომელიც ასევე არ თავსდება დანაშაულის ცნების განსაზღვრის ლოგიკაში. ქმედება ცხადდება დანაშაულად სწორედ მისი საზოგადოებრივი საშიშროების განსაკუთრებული თვისებების გამო. ცხადია, რომ მოვლენის წარმოშობის წინაპირობა და ამ მოვლენის ნიშანი არ შეიძლება იყვნენ ერთისა და იმავე დატვირთვის მატარებელნი. მაგრამ მნიშვნელოვანია „საზოგადოებრივი საშიშროების“ სხვა ნაკლი, რომელიც შემჩნეულია ნორმატივისტების მიერ. ორი მანქანის ურთიერთდაჯახებისას სამართალდამცავმა ორგანოებმა უნდა დაადგინონ, რომელმა მძღოლმა დაარღვია მართვის წესები. და მხოლოდ ამის შემდეგ წამოტივტივდება დამრღვევის ქმედების საზოგადოებრივი საშიშროების საკითხი. მოცემულ შემთხვევაში საზოგადოებრივი საშიშროება დამოკიდებულია მართლწინააღმდეგობის დადგენაზე. ყველა ამ საკითხს არავითარი კავშირი არ აქვს დანაშაულის ცნების განსაზღვრასთან. ისინი უფრო მეტად ასახავენ მოსამზადებელ ეტაპს დანაშაულის შემადგენლობის დაზუსტების გზაზე.

სისხლისსამართლებრივი პრობლემების გართულებამ მსოფლიოს სხვადასხვა ქვეყანაში პირველ ადგილზე

წამოსწია პროცედურული ხასიათის ამოცანები, რომლებმაც როგორღაც უკან გადასწიეს დეფინიციის ლოგიკური სრულყოფის საკითხები. ამის შედეგად სისხლის სამართლის კოდექსებში სისხლის სამართლის პასუხისმგებლობის საფუძველი – დანაშაული განისაზღვრება იმ ნიშნების ანაწყობის მეშვეობით, რომლებიც ვერ პასუხობენ ფორმალური ლოგიკის მოთხოვნებს. ეს საკითხი აქამდე რჩება პოლემიკის საგნად და სხვადასხვა ქვეყნის კანონმდებლობები ჯერჯერობით ვერ იძლევიან „დანაშაულის“ ლოგიკურად დასაბუთებულ განსაზღვრებას. ამიტომ აქამდე პრობლემატურია საკითხი: რა ნიშნები უნდა გააჩნდეს ქმედებას, რომ იგი ვალიდრობით დანაშაულად?

რიგი ქვეყნებისა საერთოდ უარს ამბობენ დანაშაულის განსაზღვრაზე და პენოლოგიური მიდგომით კმაყოფილდებიან. მაგალითად, გერმანიის სსკ-ში დაფიქსირებულია შემდეგი განსაზღვრება: „დანაშაულს წარმოადგენს მართალსაწინააღმდეგო ქმედება, რისთვისაც გათვალისწინებულია, როგორც მინიმალური სასჯელი, ერთი წლის და მეტი ვადით თავისუფლების აღკვეთის სახით.“² ავსტრიის სსკ-ს მე-19 პარაგრაფში ნათქვამია: „დანაშაულს წარმოადგენს განზრახ ქმედებები, რაც ისჯება თავისუფლების სამუდამო აღკვეთით ან თავისუფლების აღკვეთით სამ წელზე მეტი ვადით.“³ დანაშაულის მსგავსი განსაზღვრებაა მოცემული პოლონეთის რესპუბლიკის სსკ-ს მეშვიდე მუხლის მეორე პარაგრაფში⁴, აგრეთვე ნორვეგიის სსკ-ში.⁵ შვედეთის სსკ-ს მე-11 მუხლში გათვალისწინებულია: „დანაშაულს წარმოადგენს ქმედება, რომელიც განისაზღვრება წინამდებარე კოდექსით ან სხვა კანონით ან სტატუსით,

რისთვისაც დადგენილია სასჯელი“⁶. შვეიცარიის სსკ-ს მე-9 მუხლში აღნიშნულია, რომ დანაშაულს წარმოადგენს მართალსაწინააღმდეგო ქმედება, რომელიც ექვემდებარება დასჯას კატორღული ციხით⁷. ჰოლანდიის სსკ-ს პირველი მუხლის თანახმად, „არ ისჯება ქმედებები ან უმოქმედობა, რაც არ შეადგენდა სისხლის სამართლის სამართალდარღვევას...“⁸ და ასე შემდეგ.

მაგრამ მსოფლიოს ზოგიერთ ქვეყანაში ადგილი აქვს „დანაშაულის“ განსაზღვრის მცდელობას ცნების შინაარსის მეშვეობით, მაგრამ ნეოკანტიანური გაგების წესების მიხედვით. ჩვენ უკვე ვილაპარაკეთ საქართველოს სსკ მე-7 მუხლის დეფინიციის ნაკლოვანებებზე, ამიტომ მათ აღარ დავუბრუნდებით.

დაბოლოს, აღვნიშნავთ, რომ არის ქვეყნების ჯგუფი, რომლებიც ლოგიკური თვალსაზრისით დანაშაულის უფრო კორექტულ განსაზღვრებას იძლევიან. ასე მაგალითად, ესპანეთის სსკ-ს მე-10 მუხლში განსაზღვრულია, რომ დანაშაულებს ანუ გადაცდომებს წარმოადგენს კანონით დასჯადი ქმედებები, რომლებიც განზრახ ან გაუფრთხილებლობითაა ჩადენილი⁹. ამ ასპექტში ჩვენ ვიღებთ, რომ დანაშაულად აღიარებენ კანონით გათვალისწინებულ ქმედებას (მოქმედებას ან უმოქმედობას), რომელიც ჩადენილია განზრახ ან გაუფრთხილებლობით. მოცემული განსაზღვრება პასუხობს ფორმალური ლოგიკის ყველა მოთხოვნას. უფრო მეტიც, იგი პრაქტიკულად უფრო ზუსტია, ვიდრე ჩვენ მიერ განხილული დანაშაულის დეფინიციები შემდეგ მიზეზთა გამო:

ჯერ ერთი, განსაზღვრება მეცნიერულად მართებულია, რამეთუ „დანაშაულის“ ცნების არსად გამოდის ქმედება, რომელიც

2 Уголовный кодекс ФРГ (Пер. с нем.). М. «Юридический центр Пресс», 2003.

3 Уголовный кодекс Австрии (Пер. с нем.). М. «Зерцало», 2001.

4 Уголовный кодекс Республики Польша. СПб. «Юридический центр Пресс», 2001.

5 Уголовное законодательство Норвегии (Пер.: Жмени А.В.). «Юридический центр Пресс», 2005.

6 Уголовный кодекс Швеции. (Пер. С.С.Беляева). М., 2000.

7 Уголовный кодекс Швейцарии (перевод с нем. В. Серебренниковой). СПб. «Юридический центр Пресс», 2002

8 Уголовный кодекс Голландии (пер. с англ. И.В.Мироновой). СПб. «Юридический центр Пресс», 2001.

9 Уголовный кодекс Испании (Под ред. Н.Ф. Кузнецовой и Ф.М. Решетникова). М., 1998.

აღწერილია სისხლის სამართლის კანონში. აღვნიშნავთ, რომ მართო ეს მომენტი ყველა ქვეყნის კანონმდებლობაშია აღიარებული.

მეორეც, იგი არ უნდა შეიცავდეს მანკიერ წრეს. თუ დავუშვებთ, რომ დანაშაულს აქვს ისეთი ნიშანი, როგორცაა „ბრალი“, ხოლო „ბრალი“ წარმოადგენს გაკიცხვას, მაშინ ჩნდება მანკიერი წრე. ქმედება იძენს დანაშაულის ნიშნებს, თუ ამ ფაქტში სასამართლომ დაინახა მოცემული ნიშნები, სასამართლოს კი შეუძლია დაინახოს ეს ნიშნები, თუ ისინი აღწერილია კანონში.

მესამე, მოცემული განსაზღვრება არ უნდა იყოს მოჭარბებული. მსჯელობები თავის თავში ფარავენ სიჭარბეს, თუ მივყვებით იურიდიულ ლიტერატურაში არსებულ მსჯელობებს: „კანონში ჩვეულებრივად აღწერილი ქმედება ტიპურად მართალსაწინააღმდეგოა.“ მაგრამ „ქმედება შეიძლება იყოს მართლზომიერი, მაგალითად, აუცილებელი მოგერიებისას“. ლოგიკური შეცდომა აშკარაა: თუ ქმედება, რომელიც ჩვეულებრივად აღწერილია კანონში, ტიპურად „მართალსაწინააღმდეგოა“, მაშინ „მართალსაწინააღმდეგობა“ მეორე ნიშნის სახით ზედმეტია.

მეოთხე, მოცემული განსაზღვრება საკმარისია. გავაგრძელოთ მაგალითი. თუ ქმედება, რომელიც ჩვეულებრივად აღწერილია კანონში, ტიპურად მართალსაწინააღმდეგოა, მაშინ საკმარისია მართალსაწინააღმდეგობის შესამოწმებლად, რომ არ იყოს გარემოებები, რომლებიც გამორიცხავენ მართალსაწინააღმდეგობას. მაგრამ, როგორც ამტკიცებენ, თუ ასეთი გარემოებები დადგენილია, მაშინ არაა მართალსაწინააღმდეგობა მეორე ნიშნის სახით. ასეთ შემთხვევაში დანაშაულის ცნების საკმარისობის დადგენის კრიტერიუმი მოცემულია არა თვითონ ცნებაში, არამედ მის ფარგლებს გარეთ.

ბაკიძევის (ბრალის) მოძღვრების ლოგიკური პრობლემა

ქართულ სისხლის სამართლის მეცნიერებასა და კანონმდებლობაში გადმოტანილი იქნა გერმანული დოქტრინის დებულებები, რომლებიც, როგორც უკვე აღვნიშნეთ, მოვლენათა არსის ნეოკანტიანური განმარტების გამო, ერთმანეთში ურევს ცნებას და ცნებისადმი ოპერაციონალურ მიდგომას. ეს აზროვნების პროცესის სრულიად სხვადასხვა პროდუქტია. „მართალსაწინააღმდეგობის“ და „ბრალის“ კატეგორიების დადგენით „დანაშაულის“ კატეგორია არ განისაზღვრება, ისინი წარმოადგენენ დანაშაულში არსისა და მოვლენის გამოყოფის ხერხებს. თუ დადგენილია იმ გარემოებების არარსებობა, რომლებიც გამორიცხავენ მართალსაწინააღმდეგობას და ბრალს, ამით სუფთა სახით ვიღებთ დანაშაულის ობიექტურ და სუბიექტურ შემადგენლობებს. სწორედ ამით ყალიბდება სისხლის სამართლის საფუძველი.

სისხლის სამართლის ზოგიერთი ქართული სახელმძღვანელო, რომლებიც ეფუძნება გერმანული მეცნიერების ნეოკანტიანურ დოქტრინას, იგნორირებას უკეთებს ცნების განსაზღვრის ლოგიკას და ამდენად, არასისტემური არიან. ისინი სხვადასხვანაირად არიან დატვირთული მასალით, რომელიც განეკუთვნება სწორედ დანაშაულის მოძღვრებას და მასალით, რომელიც იმყოფება დანაშაულის მოძღვრების გარეთ, ანუ განეკუთვნება გაკიცხვის (ბრალის) მოძღვრებას. ორივე მოძღვრების მასალა არაა ერთგვაროვნად დამუშავებული. ყველაზე ინტენსიურად ვითარდება დანაშაულის მოძღვრება, მაგრამ ბრალის მოძღვრება სუსტადაა ჩამოყალიბებული. თუმცა უნდა აღვნიშნოს, რომ ამ მიმართულებით ქართველი მეცნიერების მიერ ჩამოყალიბებულია ფრიად დასაბუთებული დებულებები.

შევნიშნავთ, რომ სისხლის სამართლის

დაყოფა დანაშაულის მოძღვრებად და გაკიცხვის (ბრალის) მოძღვრებად წარმოადგენს სამართლის ამ დარგის გერმანული დოქტრინალური დაყოფის ნაყოფს. რეალურად პრაქტიკოსს არასოდეს მოუვა თავში აზრი მასალის დანაწევრების შესახებ, რომელიც უნდა მივაკუთვნოთ დანაშაულის შემადგენლობას, და მასალა, რომელიც, როგორც წერენ, უნდა განვიხილოთ ბრალის დონეზე, ანუ გაკიცხვის მოძღვრების საფუძველზე. უფრო გასაგები ენით თუ ვიტყვით, ზოგიერთი საკითხის განხილვა ე. წ. ბრალის დონეზე ნიშნავს, რომ არსებობს დანაშაულის კვალიფიკაციის („ქმედების სუბსუმციის“ – გერმანული ტერმინოლოგიის მიხედვით), პრობლემა, რომელიც უნდა გადაწყდეს სწორედ სასამართლო განაჩენის ფარგლებში, სულ ესაა. საერთოდ, უნდა აღვნიშნოთ, რომ პროცედურული ხასიათის მსჯელობები ცალკეულ ნაშრომებში გადატვირთულია ბუნდოვანი, ზოგჯერ კი მოუფიქრებელი ტერმინებით, რომლებსაც უფრო მეტად აღრევა შეაქვთ ახალგაზრდა თაობის აზროვნებაში და ფრიად შორს არიან სისხლის სამართლის ლოგიკურად აგებული კურსისაგან.

მაგრამ რალაც დროით მივენდოთ სისხლის სამართალში დასაწერ სიახლეს და განვიხილოთ შემოთავაზებული ბრალის მოძღვრების არსი. როგორც ჩვენ გვარწმუნებენ, ბრალის მოძღვრების აქტუალობა განპირობებულია სასამართლო პრაქტიკის მოთხოვნებით. სისხლის სამართლის საქმის განხილვისას წარმოიქმნება იმ მთელი რიგი საკითხების შეფასების გარდაუვალი აუცილებლობა, რომლებიც გამოდიან ქმედების შემადგენლობის ანალიზის ფარგლებიდან, მაგრამ ფრიად მნიშვნელოვანია სასჯელის დანიშნისას. ქართველმა მეცნიერებმა ყურადღება მიაპყრეს მოცემული პრობლემატიკის გააზრების მნიშვნელობას. ამ მიმართულებით თ. წერეთლის, ო. გამყრელიძის, გ. ნაჭყეზიას, მ. ტურავას, ლ. კუტალიას და სხვა ქართველი მეცნიერების ნაშრომებში დიდი მოცულობის მასალაა დაგროვილი. ამიტომ

ამჟამად შეიძლება ვთქვათ, რომ ქართული სამართლებრივი აზრი მზადაა სისხლის სამართლის სისტემის გადასახედად და ბრალის მოძღვრების შესაქმნელად.

ჩვეულებრივ, ძველი სქემით სისხლის სამართლის საერთო ნაწილის სისტემა წარმოგვიდგებოდა საკითხთა ორი ჯგუფის სახით. საკითხთა ერთი ჯგუფი განეკუთვნებოდა ქმედების შემადგენლობას, მეორე ჯგუფი კი – სისხლის სამართლის პასუხისმგებლობას. საქართველოს ახალი სისხლის სამართლის კოდექსის მიღების მომენტიდან ზოგიერთ მეცნიერთა შორის ძირეულად შეიცვალა დამოკიდებულება საერთო ნაწილის ამ ფორმალიზაციის მიმართ. და, შესაბამისად, წარმოიშვა პროცედურების გააზრების მოთხოვნილება, რომელთა მოთავსება ძველ სქემაში (საბჭოთა მოდელში) არ იქნება ადვილი.

ბაკისხვის (ბრალის) მოძღვრების ფორმირების წინაპირობები

ქმედების ობიექტური შემადგენლობის გააზრებისას სასამართლო პრაქტიკაში წარმოიშობა კაუზალურობის განსაკუთრებული წინაპირობების დადგენის პრობლემები. როგორც გ. იაკობსი აღნიშნავდა, შედეგის ობიექტური შერაცხადობისათვის კაუზალურობა არ არის მარტო მინიმალური პირობა. საჭიროა კიდევ ქმედებისა და შედეგის ურთიერთობის სამართლებრივი შეფასება. სწორედ მოსამართლემ უნდა გადაწყვიტოს მთელი რიგი პრობლემები, რომლებიც წარმოიშობა რისკების ე. წ. დამთხვევის დროს. კერძოდ, ძვეს თუ არა დამდგარი შედეგი ადამიანის კონტროლს მიღმა, ამცირებს თუ არა ქმედება შედეგის მიყენების რისკს? აქვს თუ არა ადგილი მოვლენათა მსვლელობის ატიპურობას? დადგებოდა თუ არა შედეგი ქცევის მართლობრივების შემთხვევაში? და ა. შ. ამ საკითხს კიდევ საფუძვლიანად განვიხილავს

რ. როქსინი¹⁰. მაგრამ უნდა შევნიშნოთ, რომ საკითხისადმი მსგავს მიდგომას ასევე ყურადღება მიაპყრო თ. წერეთელმა მიზეზობრივი კავშირის პრობლემათა დამუშავებისას¹¹.

ცხადია, რომ ყველა ეს საკითხი განეკუთვნება გარკვეულ ლოგიკურ პრობლემატიკას, რომელმაც, როგორც აღნიშნა მ. ტურავამ, წინა პლანზე წამოწია შედეგის ობიექტური შერაცხვის, გამორიცხვის ნორმატიული კრიტერიუმების მოძიების საკითხი. ამ მიმართულებით ნეოკანტიანური მიდგომა სისხლის სამართალში მიზეზობრივი კავშირის აბსტრაქციების პირობებზე დიდ ყურადღებას ამახვილებს. და ეს გასაგებია, თუ გავითვალისწინებთ, რომ ნეოკანტიანური მიდგომა განსაკუთრებულ მოთხოვნას აყენებს ოპერციონალური განსაზღვრებისადმი. მაგრამ ნორმატიული კრიტერიუმების ძიების პროცესმა გამოავლინა გაკიცხვის მოძღვრების არსებითი მეთოდოლოგიური ნაკლი. მოსამართლე ვერ ისარგებლებს მიზეზობრივი კავშირის ერთიანი კრიტერიუმით, რადგან მოვლენათა კავშირი, რომელიც, იურისტის აზრით, არის კაუზალური, სინამდვილეში წარმოადგენს მოვლენათა რეგულარულ თანმიმდევრობას. არსებობენ ცალკეული პრობლემური სიტუაციები, რომლებსაც მოერგება ე.წ. ეკვივალენტურობის, კანონზომიერი პირობის, ადეკვატურობისა და რელევანტურობის, გენერალური მიზეზობრიობის და სხვ სახის მინითეორიები.

განსაკუთრებულ ინტერესს წარმოადგენს ქმედების სუბიექტური მხარე. მართლწინააღმდეგობის დადგენის შემდეგ ავტომატურად დგება მართლწინააღმდეგობის შეგნების საკითხი. ეს მიდგომა ფრიად მნიშვნელოვანია, რადგანაც, ბრალის გაბატონებული თეორიის

თანახმად, როგორც აღნიშნავს ჰ. იეშევი, მართლწინააღმდეგობის შეგნების საკითხი ხდება ბრალის (გაკიცხვის) ბირთვი.¹² მოცემული საკითხის გადანყვეტისას მოსამართლე ხშირად აწყდება „შეცდომათა“ პრობლემატიკას. ამიტომ სწორედ სასამართლო პრაქტიკა ბრალის მოძღვრებას მჭიდროდ უკავშირებს შეცდომების საკითხს. აღსანიშნავია, რომ „შეცდომის“ პრობლემა (გამონაკლისის გარდა) განეკუთვნება ბრალის და არა დანაშაულის მოძღვრებას.

არსებობს აზრი, რომ მართლწინააღმდეგობის შეგნება არ წარმოადგენს განზრახვის კომპონენტს და უნდა განისაზღვროს ბრალის დონეზე. მ. ტურავა მართლწინააღმდეგობის შეგნებას განიხილავს, როგორც ინდივიდუალური ბრალის ნორმატიულ კომპონენტს.¹³ აღსანიშნავია, რომ ყველა ეს საკითხი განეკუთვნება დანაშაულის ცნების განსაზღვრის ხერხებს და არა თვით ცნებას.

განსაკუთრებულ ინტერესს წარმოადგენს გაუფრთხილებლობის დანაშაულის პრობლემა. განზრახ დანაშაულისაგან მისი განსხვავების ანალიზისას ო. გამყრელიძე მიუთითებს, რომ გაუფრთხილებელი დანაშაულის საკითხის გადანყვეტა მთლიანად განეკუთვნება ე. წ. ბრალს¹⁴. ამასთან დაკავშირებით მოსამართლეს უხდება კითხვის დასმა: ჩადენილია თუ არა ქმედება წინასწარი განზრახვის გარეშე? და მხოლოდ ამის შემდეგ იგი იწყებს ქმედების მართლწინააღმდეგობის დადგენას და ა. შ.

10 გერმანელ მეცნიერთა აღნიშნული კონცეპტუალური მიდგომის ანალიზი იხ: Dubber M., 2005. Theories of Crime and Punishment in German Criminal Law – Buffalo Law School Legal Studies Research. pp. 2-24; Жалинский А. Э., 2004. Современное немецкое уголовное право. М., «Проспект» с.145-155; ტურავა მ., 2011. დანაშაულის მოძღვრება (ზოგადი ნაწილი). თბ., „მერიდიანი“, გვ. 232-233.
11 წერეთელი თ., ტყემელაძე გ., 1969. მოძღვრება დანაშაულზე. თბ. „მეცნიერება“, გვ. 255-260.

12 გერმანულ სამართალში ბრალის თეორიის პრობლემების თავისებურების მიმოხილვა იხ: Жалинский А. Э., 2004. Современное немецкое уголовное право. М. «Проспект», с. 219; გამყრელიძე ო., 2006. შერაცხვის პრობლემა სისხლის სამართალში და ბრალის ნორმატიული დასაბუთების ცდა – სისხლის სამართლის კანონმდებლობის რეფორმისა და თანამედროვე კრიმინოლოგიის პრობლემები. თბ. „მერიდიანი“, გვ. 8-46; იხ: კუტალია ლ., 2000. ბრალის სისხლის სამართალში. თბ. თსუ; ნაჭყებია გ., 2011. სისხლის სამართალი (ზოგადი ნაწილი). თბ., გვ.327-360.
13 ტურავა მ., 2011. დანაშაულის მოძღვრება (ზოგადი ნაწილი). თბ., „მერიდიანი“, გვ. 449.
14 გამყრელიძე ო., 2013. სისხლის სამართლის პრობლემები. ტ.3. თბ. „მერიდიანი“, გვ.173-174.

ბაკიყხვის (ბრალის) მოძღვრების სისტემის შესახებ

მოძღვრების ამ ნაწილის შემუშავების შესახებ წერდა ჯერ კიდევ კ. როქსინი, რომელიც მიუთითებდა, რომ საჭიროა ბრალის ნორმატიული ცნება განვითარდეს პასუხისმგებლობის ნორმატიული ცნების სახით. ამ პოზიციას მხარს უჭერს რიგი ქართველი მეცნიერები.¹⁵

ბაკიყხვის (ბრალის) მოძღვრების სისტემის კირველი ნაწილი საკითხები, რომლებიც განეკუთვნება სისხლის სამართლის საფუძვლის კორექტირებას

სისხლისსამართლებრივი პასუხისმგებლობის ფორმირების სისტემის ელემენტები. სასამართლო პრაქტიკაში წარმოიშობა მთელი რიგი საკითხები, რომლებიც უშუალოდ არის დაკავშირებული სისხლის სამართლის პასუხისმგებლობასთან და არა ქმედების შემადგენლობასთან, როგორც ეს მიაჩნდათ ადრე. თავის ნაშრომებში ეს საკითხი დაამუშავა ო. გამყრელიძემ, რომელიც აღნიშნავდა, რომ ასაკის, შერაცხადობის საკითხები და სხვა მოვლენები განეკუთვნება სწორედ სისხლისსამართლებრივი პასუხისმგებლობის პრობლემატიკის სფეროს.¹⁶ ამ იდეას მხარს უჭერენ ქართველი იურისტები. ასეთი გზით მეცნიერები აყალიბებენ გაკიცხვის (ბრალის) მოძღვრების მეორე ნაწილს, რომელიც განეკუთვნება სწორედ იმ მიდგომების სისტემას, რომლებიც მიმართულია სის-

ხლისსამართლებრივი პასუხისმგებლობის საფუძვლის ზღვრების დაზუსტებისაკენ.

გარემოებები, რომლებიც გამოწვევას ქმნიან ძველი ბრალის სისტემის დამატებას და ბრალის მოძღვრების დასახურებას წარმოადგენს იმ ინსტიტუტების საფუძვლიანად დამუშავება, რომლებიც მოთავსებულია სსკ-ის მე-8 და მე-9 თავებში. ისინი დაკავშირებულია არა დანაშაულის ცნებასთან (დანაშაულის მოძღვრებასთან), არამედ სწორედ სისხლის სამართლის პასუხისმგებლობის გამორიცხვის შესაძლებლობასთან.

როგორც აღნიშნული იყო, ქმედების შემადგენლობისადმი შესაბამისობა ჩვეულებრივ ახდენს მართლწინააღმდეგობის ინიცირებას. მაგრამ სასამართლო პრაქტიკაში წარმოიშობა გარემოებები, რომლებიც გამორიცხავს მართლწინააღმდეგობას (საქართველოს სსკ-ს 28-ე-31-ე მუხლები). განსაკუთრებული ყურადღება უნდა მიექცეს ერთ დეტალს. კანონმდებელი არ იძლევა ამ გარემოებების ამომწურავ ჩამონათვალს. საქართველოს სსკ-ს 32-ე მუხლი ნებას აძლევს მოსამართლეს, თვითონვე დაადგინოს მართლწინააღმდეგობის გამომრიცხავი გარემოებები, რომლებიც კანონით გათვალისწინებული არაა. ამით ხაზი გაესმევა გაკიცხვის მოძღვრების განვითარების მნიშვნელობას სწორედ გარემოებათა კლასიფიკაციის მიმართულებით (სამოქალაქო-სამართლებრივი უკიდურესი აუცილებლობა, პოლიტიკური წინააღმდეგობის უფლება, დაზარალებულის ნებართვა და ა. შ.), რომელიც თანდათანობით იქნება დადგენილი სწორედ სასამართლო პრაქტიკით.

საქართველოს სსკ-ს 33-38-ე მუხლებში გათვალისწინებულია გარემოებები, რომლებიც გამორიცხავს ბრალს. მნიშვნელოვანია ყურადღება მივაპყროთ იმ ფაქტს, რომ მოცემული მუხლები მოსამართლეს უფლებას აძლევს, თვითონვე დაადგინოს ბრალის გამომრიცხავი გარემოებები, რომლებიც კანონითაა გათვალისწინებული.

15 ტურავა მ., 2011. დანაშაულის მოძღვრება (ზოგადი ნაწილი). თბ. „მერიდიანი“, გვ. 410-416.

16 გამყრელიძე ო., 2006. შერაცხვის პრობლემა სისხლის სამართალში და ბრალის ნორმატიული დასაბუთების ცდა – სისხლის სამართლის კანონმდებლობის რეფორმისა და თანამედროვე კრიმინოლოგიის პრობლემები. თბ. „მერიდიანი“, გვ. 8-46.

ყველა გამოკვლევის სუსტი რგოლი იმაში მდგომარეობს, რომ ისინი არ ასაბუთებენ კრიტერიუმს, რომლის მიხედვითაც განლაგდებიან მართლწინააღმდეგობის ან ბრალის გამომრიცხავი გარემოებები. ამის გარდა, დღემდე გაუგებარია, რატომაა ამ გარემოებათა ჩამონათვალში გათვალისწინებული მხოლოდ რამდენიმე გარემოება და რატომ იფარგლება ჩამონათვალი გარემოებათა აღნიშნული სიით. ამრიგად, ეს ხარვეზი ატარებს მეტოდოლოგიურ ხასიათს და საჭიროა მისი შევსება.

ამის გარდა, ყურადღება უნდა გამახვილდეს ტერმინოლოგიურ უზუსტობაზე. გაუგებრობას იწვევს ისეთი ტერმინების გამოყენება, როგორებიცაა: „ბრალისუნარიანობის გამომრიცხველი გარემოებები“ და „ბრალის გამომრიცხველი გარემოებები“. „ბრალის გამომრიცხველი გარემოებების“ ტერმინის გამოყენება არაკორექტულია. თუ ბრალი არის გაკიცხვა და ამ ორ შემთხვევაში პირს სასამართლო ვერ აკისრებს სისხლისსამართლებრივ პასუხისმგებლობას, მაშინ ლოგიკურია დასკვნა, რომ როგორც მართლწინააღმდეგობის, ასევე ბრალის დროს გვაქვს ბრალის გამომრიცხავი გარემოებები. საკითხის არსს ამ შემთხვევაში უფრო ზუსტად ასახავს „ბრალისუნარიანობის გამომრიცხველი გარემოებების“ ტერმინი.

ბაკიძის (ბრალის) მოძღვრების მეორე ნაწილი
საკითხები, რომლებიც განეკუთვნება სასჯელის დანიშვნას

პირველ რიგში, თავს იჩენს დელიქტების სიმძიმის მიხედვით სასჯელების დიფერენციაციის პრობლემა. სისხლის სამართლის რეფორმის პროცესში ზოგიერთი მეცნიერის მიერ განიხილება დელიქტების ნაწილის გამოტანა ადმინისტრაციული

კოდექსიდან და სისხლის სამართლის კოდექსში მოთავსება. გარკვეულად ეს პოზიცია შეესაბამება ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს 1984 წ. 21 თებერვლის გადაწყვეტილებას. მაშასადამე, დგება სისხლისსამართლებრივი პასუხისმგებლობის საფუძველთან დაკავშირებული საკითხების ღრმა დამუშავების ამოცანა.

გაკიცხვის (ბრალის) მოძღვრების ამ ნაწილის ქვაკუთხედს წარმოადგენს მეტრიკული პრობლემა. სასჯელის ვადები სისხლის სამართლის კოდექსში დასაბუთებულია უპირატესად პოლიტიკური მოსაზრებებით და არ შეესაბამება ჰუმანიზმის პრინციპებს. ამის შესახებ ბევრი აქვთ დაწერილი ქართველ მეცნიერებს. ამასთან დაკავშირებით დგება სხვა, უფრო რთული საკითხი, რომელიც ეხება თავისუფლების აღკვეთის ვადების დანაშაულთა სიმძიმის გათვალისწინებასთან შესაბამისობაში დაბალანსებულ მოყვანას. ამ მიმართულებით ასევე გადახედვას ექვემდებარება საქართველოს სსკ-ს ამა თუ იმ მუხლის ნაწილების კლასიფიკაციის კრიტერიუმები. საქართველოს სსკ-ს 109-ე მუხლთან მიმართებით (მკვლელობა დამამძიმებელ გარემოებებში) ეს აზრი გამოთქვა ო. გამყრელიძემ. ვფიქრობ, იგი შეეხება სისხლის სამართლის ყველა მუხლს. საერთოდ, ნორმის დაყოფა სხვადასხვა ნაწილებად ჯერჯერობით მოკლებულია რაიმე კრიტერიუმს და უფრო მეტად წარმოადგენს კანონმდებლის თავნებობის ნაყოფს.

დასკვნა

ამრიგად, ჩვენ ვხედავთ, რომ სისხლის სამართლის დოქტრინა, რომელსაც იცავს ზოგიერთი ქართველი მეცნიერი, ერთმანეთში ურევს დანაშაულის ცნების ჩამომყალიბებელ საშუალებებს და თვით დანაშაულის ცნებას. საქართველოს სსკ-ს მე-7 მუხლში მოცემულია არა დანაშაულის ცნება, არამედ სისხლის სამართლის პასუხისმგებლობის საფუძვლის აგების კონს-

ტრუქცია. როგორც გვაჩვენებს ესპანეთის სისხლის სამართლის კანონმდებლობა, დანაშაულის ცნების აგების ლოგიკურ წესებს პასუხობს მისი განსაზღვრება: დანაშაულად მიიჩნევა კოდექსით გათვალისწინებული ქმედება (მოქმედება ან უმოქმედობა), რომელიც ჩადენილია წინასწარ განზრახვით ან გაუფრთხილებლობით. ეს მომენტი არის ცენტრალური დანაშაულის მოძღვრებაში. მაგრამ არანაკლებ მნიშვნელოვანია გაკიცხვის (ბრალის) მოძღვრება. პრობლემატიკა, რომელიც ვლინდება მოცემულ მოძღვრებაში, პირდაპირ კავშირშია იმასთან,

თუ როგორ იქნება აგებული დანაშაულის მოძღვრების სისტემა.

ცხადია, რომ ამ პრობლემების ნაჩქარევი გადაწყვეტა შეუძლებელია. საჭიროა მსოფლიოს სხვადასხვა ქვეყნის ერთობლივი მონაწილეობა. წინამდებარე სტატიაში ჩვენ შევთავაზებთ საკითხთა ძალიან შეზღუდული წრე, რომლითაც არ ამოიწურება სისხლის სამართლის პრობლემატიკა. მიგვაჩნია, რომ შემდგომში უნდა გაგრძელდეს სისხლის სამართლის სისტემის, მისი ცალკეული ინსტიტუტების ლოგიკური ექსპერტიზა.

SOME LOGICAL PROBLEMS OF THE CRIMINAL JUSTICE SYSTEM IN GEORGIA

George Todria

Professor

T. Tsereteli State and Law Institute – I. Javakhishvili

Tbilisi State University

a member of the Union of Law Scientists

KEY WORDS: Law, state, society

RESUME

The author of the article titled „Some logical problems of the criminal justice system“ discusses the basis for determining the logical problems of criminal responsibility, which has been proposed in the edition of 1999 of the Criminal Code of Georgia. He analyzes the logical errors, which are typical for the German criminal normative theory and that are reflected in scientific and dogmatic studies, partly inherent in the Georgian criminal legislation. In the base of studies carried out by author, the new definition of the crime concept was developed which is more in line with the provisions of the Criminal Code of Spain.

NOTES:

1. For discussion of this approach see: Kutalia L., 2000. Guilt in the Criminal Law. Tbilis, TSU. 2000, p. 258-264. (In georgian); Nachkebia G., 2011. Criminal Law (General Part). Tb., p. 327-340. (In Georgian)
2. Criminal Code of FRG (Translation from German). M. „Law Press Centre“, 2003. (In Russian)
3. Criminal Code of Austria (Translation from German). M. „Zertsalo“, 2001. (In Russian)
4. Criminal Code of the Republic of Poland. SPB. „Law Press Centre“, 2001. (In Russian)
5. Criminal Law of Norway (Translation Dzmeni A.V.) „Law Press Centre“, 2005. (In Russian)
6. Criminal Code of Sweden (Trans. S.S. Belaeva). M., 2000. (In Russian)
7. Criminal Code of Switzerland (Trans. From Germ. V. Serebrennikova). 2002. SPB. „Law Press Centre“. (In Russian)
8. Criminal Code of Netherlands (Trans. From Eng. I.V. Mironova) SPB. „Law Press Centre“, 2001. (In Russian)
9. Criminal Code of Spain (Edition N.F. Kyznetsova and F.M. Reshotnikova). M., 1998. (In Russian)
10. Analysis of the mentioned conceptual approach of German Scholars See: Dubber M., 2005. Theories of Crime and Punishment in German Criminal Law – Buffalo Law School Legal Studies Research. pp. 2-24. (In English); Dzalinskii A.E., 2004. Modern German Criminal Law. M., „Prospekt“, p. 145-155. (In Russian) ; Turava M., 2011. Doctrine of Crime (General Part) Tb. „Meridiani“, p. 232-233. (In Georgian)
11. Tsereteli T., Tkesheladze G., 1969. Doctrine of Crime. Tb. „Metsniereba“, p. 255-260. (In Georgian)
12. The overview of the specifics of problems related to the guilt theories in the German Law See: Dzalinskii A.E., 2004. Modern German Criminal Law. M. „Prospekt“, p. 219. (In Russian), Gamkrelidze O., 2006. The problem of imputing guilt in the Criminal Law and the attempt of the normative justification of the guilt – Reform of the Criminal Law and Modern Criminology problems. Tb., „Meridiani“, p. 8-46. (In Georgian); See: Kutalia L., 2000. Guilt in the Criminal Law. Tb. TSU. (In Georgian); Nachkebia G., 2011. Criminal Law (General Part). Tb., p. 327-360. (In Georgian)
13. Turava M., 2011. Doctrine of Crime (General Part) Tb. „Meridiani“, p. 449. (In Georgian)
14. Gamkrelidze O., 2013. Problems of Criminal Law. T.3. Tb. „Meridiani“, p. 173-174. (In Georgian)
15. Turava M., 2011. Doctrine of Crime (General Part) Tb. „Meridiani“, p. 410-416. (In Georgian)
16. Gamkrelidze O., 2006. The problem of imputing guilt in the Criminal Law and the attempt of the normative justification of the guilt – Reform of the Criminal Law and Modern Criminology problems. Tb., „Meridiani“, p. 8-46. (In Georgian)